

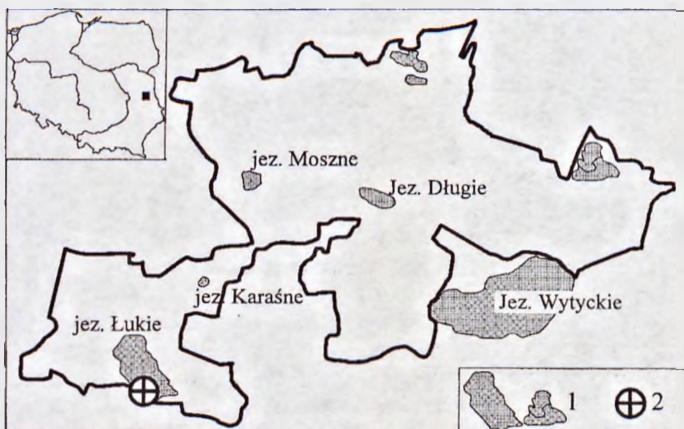
Stanowisko nadecznika stawowego *Spongilla lacustris* w Poleskim Parku Narodowym

Nadecznik stawowy *Spongilla lacustris* należy głównie do morskiego typu zwierząt – gąbki (*Porifera*), niezbyt licznie reprezentowanego w wodach słodkich. W Polsce występuje 11 słodkowodnych gatunków należących do tego typu (Simm 1960).

Występowanie nadecznika stawowego stwierdzono 19 lipca 1996 r. w południowo-zachodniej części jeziora Łukie (ryc. 1), w pobliżu miejscowości Żalucze Stare (kwadrat UTM: FB49), w płytkiej (głębokość 20–70 cm), zamulonej zatoczce, porośniętej przez niezbyt gęsty szuwar *Carex* sp. Odławiane okazy były zróżnicowane pod względem wielkości i stopnia rozgałęzienia: znaleziono 8 niewielkich, o długości do 1–2 cm i słabym rozgałęzieniu, oraz 1 duży, o długości ponad 10 cm i silnym rozgałęzieniu.

Eutroficzne jezioro Łukie ma powierzchnię ok. 150 ha przy średniej głębokości ok. 3 m (z głęboczkami do 6,5 m) i widzialności krążka Sechi'ego 0,6–2,2 m. Typ rybacki ocenia się jako linowo-szczupakowy (Wilgat 1953, Chmielewski red. 1990). Według Michalczyka i in. (1993) woda w jeziorze ma następujące własności chemiczne pH – 6,66; twardość ogólna – 2,94 mval/l; przewodnictwo – 212 /10 C/μS/cm; mineralizacja – 242 mg/l.

Gąbki słodkowodne charakteryzują się wąskim zakresem tolerancji wobec fizyko-chemicznych i biotycznych parametrów wody. Mogą występować zarówno w wodach stojących jak i płynących, ale źle znoszą wszelkie ich zanieczyszczenia. Szybłą śmierć gąbek powodują produkty gnicia (me-

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska nadecznika stawowego w Poleskim Parku Narodowym (bez Bagna Bubnów): 1 – jeziora i stawy, 2 – stanowisko. –
Locality of the sponge *Spongilla lacustris* in the Poleski National Park (Bubnów Marshes excluded): 1 – lakes and ponds, 2 – stand

tan, siarkowodór), substancje toksyczne i oleje. Natomiast zanieczyszczenia mechaniczne (zawiesina) dostając się wraz z wodą do wnętrza systemu gastro-waskularnego (chłono-trawienne) zatykają go, ponadto przylegając do jego ścian utrudniają oddychanie, co prowadzi do uduszenia się organizmu. Gąbki źle znoszą także przebywanie poza wodą, co – wobec występowania na niewielkich zazwyczaj głębokościach (10–50 cm) – powoduje ich wymieranie w razie silniejszych wahań lustra wody (Simm 1953, 1960).

Gąbki, do niedawna dość często spotykane, wraz z postępującą degradacją środowisk wodnych stają się organizmami coraz rzadszymi. Dotyczy to zarówno silnie zazwyczaj zanieczyszczonych rzek, jak i wód stojących, ulegających wpływowi gospodarki człowieka. Tym cenniejsze są zatem stanowiska, na których gąbki wciąż się utrzymują. Stwierdzenie nadecznika stawowego w jeziorze Łukie świadczy o tym, że pomimo silnej eutrofizacji, zamulenia oraz zauważalnego procesu zarastania i zanikania, wciąż jest ono czystym, korzystnym siedliskiem dla wielu organizmów wodnych.

Interesujący jest fakt, że na stanowisku, na którym występuje nadecznik stawowy, stwierdzono w marcu 1996 r. silną przyduchę zimową, w czasie której stężenie tlenu w wodzie spadło poniżej 1 mg/l, dał się też wyczuć silny zapach siarkowodoru (Piotrowski 1996).

Poleski Park Narodowy jest jednym z najmłodszych parków narodowych w Polsce. Fakt ten, jak również do niedawna niewielka dostępność należących do niego terenów spowodowały, że fauna parku nie jest dokładnie poznana (Piotrowski 1994). Odnotowanie więc na jego terenie stanowiska nadecznika stawowego nie stanowi zapewne ostatniego interesującego wydarzenia.

Paweł Buczyński

PIŚMIENNICTWO

Chmielewski T. J. (red.) 1990. *Poleski Park Narodowy. Dokumentacja naukowa*. IGPIK, TWWP, Lublin.

Michalczyk Z., Bartoszewski S., Głowacki S., Turczyński M. 1993. *Wody Poleskiego Parku Narodowego*. TWWP, Lublin.

Piotrowski W. 1994. *Wykaz fauny Poleskiego Parku Narodowego*. Parki Nar. i Rez. Przyr. 13: 47–61.

Piotrowski W. 1996. *Ryby wód Poleskiego Parku Narodowego*. Roczn. Chelmski 2: 507–514.

Simm K. 1953: *Gąbki (Porifera)*. W: *Fauna słodkowodna Polski* (red. Jaczewski T., Wolski T.). Zesz. 37, PWN, Warszawa.

Simm K. 1960. *Gąbki słodkowodne*. W: *Popularne monografie zoologiczne* (red. Feliksiak S., Jaczewski T., Nowakowski J.). Zesz. 9, PWN, Warszawa.

Wilgat T. 1953. *Jeziora Łęczyńsko-Włodawskie*. Ann. UMCS B, 8: 37–121.